Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Jätedirektiivin muutosehdotus – elintarvike- ja tekstiilijäte

Eduskunnan suuri valiokunta 27.10.2023

Sirje Stén

Jätepuitedirektiivin muutosehdotus

- Esitys annettiin 5.7.2023. Espanja ei ole antanut puheenjohtajakaudellaan asian käsittelylle aikataulua.

https://ym.fi/-/euroopan-komissiolta-lainsaadantoehdotus-elintarvike-ja-tekstiilialan-ymparistovaikutusten-vahentamiseksi

- Tavoitteena on vähentää tekstiili- ja elintarvikealojen ympäristö- ja ilmastovaikutuksia sekä parantaa ympäristön laatua ja kansanterveyttä.
- **Elintarvikejätettä** koskevassa ehdotuksessa annettaisiin jäsenvaltioille vastuu elintarvikejätteen vähentämisestä koko ruokaketjussa. Tarkoituksena edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitetta ruokahävikin puolittamisesta.
- **Tekstiilijätettä** koskevan ehdotuksen tavoitteena on parantaa tekstiilien jätehuoltoa jätehierarkian mukaisesti. Lisäksi pannaan täytäntöön saastuttaja maksaa –periaate laajennetulla tuottajavastuulla. Tuottajavastuun avulla on tarkoitus luoda markkinat tekstiilien uudelleenkäytölle, uudelleenkäytön valmistelulle ja kierrätykselle, erityisesti kuidusta-kuiduksi tapahtuvalle kierrätykselle.

Elintarvikejätettä koskevia ehdotuksia

- Elintarvikejätteen vähentämiseksi asetettaisiin jäsenmaita oikeudellisesti sitovat vähentämistavoitteet. Jäsenvaltioiden olisi vähennettävä 31.12.2030 mennessä:
  - 10 % elintarvikejätteen syntymistä elintarviketeollisuudessa
  - 30 % elintarvikejätteen syntymistä henkilöä kohden yhteisesti kaupassa ja muussa jakelussa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa.
  - Vertailuvuosi olisi vuosi 2020. Jäsenvaltiolla voisi käyttää aiemmankin vuoden tietoja, jos ne on kerätty jätedirektiivin edellyttämällä tavalla.

- Jäsenvaltioiden tulisi tehdä toimenpiteitä kaikissa ruokaketjun osissa vähentääkseen elintarvikejätteen syntymistä.
- Jäsenvaltion tulee uudistaa elintarvikejätteen vähentämissuunnitelma, sisältövaatimuksista säädettäisiin ehdotuksessa.

Tekstiileille laajennettu tuottajavastuu

- Laajennettu tuottajavastuujärjestelmä tulisi perustaa 30 kuukauden kuluessa direktiivimuutoksen hyväksymisestä.
- Tuottajia olisivat kotitalouksien tekstiilien ja jalkinetuotteiden tuottajat eli maahantuojat ja valmistajat tai jakelijat, myös etäkauppa.
- Tuottajan määritelmästä jätettäisiin pois yritykset, jotka työllistävät alle kymmenen henkilöä ja joiden vuotuinen liikevaihto ja taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Tuottajina ei myöskään pidettäisi mittatilaustuotteita valmistavia mikroyrityksiä eikä uudelleenkäyttötoimijoita.
- Tuottajien (eli maahantuojien ja valmistajien) olisi vastattava seuraavista kustannuksista:
    - käytettyjen sekä jätteenä kerättyjen tekstiili - ja jalkinetuotteiden keräys ja sen jälkeinen jätehuolto,
    - yhteiseen keräysjärjestelmään kuuluvien sosiaalisten yritysten ja muiden kuin jätealan toimijoiden tuottaman tekstiilijätteen keräys, kuljetus ja käsittely.
    - Lisäksi sekajätteen koostumustutkimukset viiden vuoden välein, tiedottaminen, raportointi, TKI-toiminnan tukeminen
- Kaikki kerättävä tekstiili ja tekstiilijäte luokiteltaisiin jätteeksi ennen lajittelua (myös uudelleenkäyttöön kerättävä).
- Tuottajien olisi maksettava kustannukset niiden tuotteiden osalta, jotka on asetettu saataviksi markkinoille jäsenvaltioiden alueella direktiivin voimaantulon jälkeen.

Valtioneuvoston kanta (tiivistys)

- Valtioneuvosto pitää direktiivin muutosehdotuksen tavoitteita yleisesti ottaen hyvänä ja kannatettavana, mutta suhtautuu varauksellisesti joihinkin esitettyihin yksityiskohtiin. Ehdotus sisältää yksityiskohtaista ja erityisesti tekstiilin osalta muista tuottajavastuualoista poikkeavaa sääntelyä.
- **Elintarvikejätteen** osalta erityisesti sitovien elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettaminen kotitalouksille on hyvin haasteellista. Kotitalouksissa tehokkaita vähentämistoimia voidaan kohdistaa vain ruokahävikkiin ei koko elintarvikejätteeseen, joka sisältää myös syömäkelvottoman osan elintarvikkeesta (mm. kuoret, luut).
- Esityksessä hyvää on mahdollisuus käyttää aiempaa vähentämistavoitteen vertailuvuotta kuin 2020 sekä tavoitteiden uudelleentarkastelu vuonna 2027, kun tilastotietoa on enemmän käytettävissä.
- **Tekstiilien** tuottajavastuu on kannatettava, mutta tuottajavastuuta koskevat vaatimukset tulisi säätää siten, että kansalliset jätehuoltojärjestelmän erityispiirteet voidaan riittävällä tavalla huomioida.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti kaiken kerätyn tekstiilin pitämiseen jätteenä sekä tuottajavastuun laajuuden määrittelyyn muista tuottajavastuualoista poiketen.

Valtioneuvoston kanta – elintarvikejäte
(laajemmin)

- Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen vähentää elintarvikejätteen määrää eri sektoreilla.
- Valtioneuvosto katsoo, että sitovien elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettaminen kotitalouksille on hyvin haasteellista. Kotitalouksissa tehokkaita vähentämistoimia voidaan kohdistaa vain ruokahävikkiin ei koko elintarvikejätteeseen, joka sisältää myös syömäkelvottoman osan elintarvikkeesta (mm. kuoret, luut).
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen mukaisesti on mahdollista käyttää aikaisempaa vertailuvuotta (kuin vuotta 2020) elintarvikejätteen vähentämistavoitteelle. Tällöin ennen vuotta 2020 elintarvikejätteen vähentämiseksi tehty työ tulisi edes osin otetuksi huomioon. Valtioneuvosto huomauttaa, että jäsenmaiden väliseen elintarvikejätteiden raportoinnin vertailtavuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.
- Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ehdotuksessa on asetettu komissiolle velvoite tarkastella vähentämistavoitteita uudelleen vuonna 2027, jolloin on saatavilla luotettavampaa tietoa elintarvikejätteen määristä eri jäsenvaltioissa.

Valtioneuvoston kanta - tekstiilijäte (laajemmin)

- Valtioneuvosto kannattaa ehdotuksen pyrkimystä parantaa tekstiilien kiertotaloutta. Myös tekstiilien uudelleenkäytön aseman vahvistamiseen suhtaudutaan myönteisesti.
- Tekstiileille ehdotettua laajennettu tuottajavastuu on kannatettava. Tärkeää on, että ehdotus pyrkii saamaan myös etäkaupan mahdollisimman kattavasti tuottajavastuun piiriin.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti tuottajavastuun laajuuden määrittelyyn muista tuottajavastuualoista poikkeavalla tavalla. Tarvitaan mahdollisuuksia huomioida kansallisten jätehuoltojärjestelmien erityispiirteitä.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti kaiken kerätyn tekstiilin pitämiseen jätteenä keräyksen ajan.
- Tuottajavastuun laajuuden määrittelyä olisi syytä tarkastella uudestaan:
  - Rajaus koskee nyt ainoastaan kotitalouksissa syntyviä tekstiili- ja jalkinejätteitä,
  - pienet ja keskisuuret yritykset on rajattu pois tuottajan määritelmästä ja tuottajien kustannusvastuu on ulotettu myös sosiaalisten yritysten ja muiden uudelleenkäyttötoimijoiden jätehuoltokustannuksiin.

Lisätietoja:

Sirje.sten@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment